

Ydinjätteiden ja ydinmateriaalien valvonta
Luukkonen Ari (STUK)

17.6.2024

STUK 1/U42213/2024

Terrafamen uraanin talteenottolaitoksen käyttöönottovalmiuden toteaminen

Valtioneuvon päätös uraanin talteenoton aloittamisesta Terrafame Oy:n (Terrafame) Sotkamon Talvivaaran kaivoksella tuli lainvoimaiseksi Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä (KHO:2021:87) 24.6.2021. Terrafame tiedotti suunnitelmistaan talteenoton aloittamiseksi 21.12.2022.

Ydinenergialain (990/1987) 21 § 2. momentin mukaisesti ydinenergian käyttöön ei saa ryhtyä siihen myönnetyn luvan perusteella ennen kuin Säteilyturvakeskus (STUK) on todennut, että käyttö voi alkaa asetettujen turvallisuusvaatimusten mukaisesti. Ydinenergia-asetuksen (161/1988) 62 a § mukaisesti hakijan on toimitettava STUKiin talteenottolaitoksen

- 1) turvallisuusseloste,
- 2) ympäristön säteilyvalvontaohjelma,
- 3) suunnitelma turvajärjestelyiksi,
- 4) suunnitelma ydinmateriaalien valvonnasta ja
- 5) muu STUKin edellyttämä selvitys.

Valtioneuvoston vuoden 2020 päätöksen lupaehto 4) edellytti täydentämään yllä mainitut aineistot ennen suunniteltua talteenottolaitoksen käyttöönottoa.

Ydinenergia-asetuksen 62 a § 1) kohdan turvallisuusselosteen päivityksen Terrafame toimitti STUKiin kirjeellään 03/10/2023 ja täydensi sitä edelleen saatekirjeillä 04/01/2024, 05/02/2024 ja 21/03/2024 toimitetuilla aineistoilla.

STUK teki talteenottolaitoksen lopullisesta turvallisuusselosteesta päätöksen STUK 1/U42422/2023, 17.6.2024. Päätöksessään STUK totesi, että talteenottolaitoksen turvallisuusseloste on käyttöönottovalmiutta silmällä pitäen riittävä, ja että selostetta noudattaen ydinenergian käyttö on Ydinenergialain 21 § 2. momentissa asetettujen turvallisuusvaatimusten mukaista. STUK esitti päätöksessään vaatimuksia lopullisen turvallisuusselosteen seuraavaa päivitystä koskien, mutta päätöksessä esitetyt vaatimukset eivät ole este laitoksen käyttöönotolle tai turvalliselle käyttämiselle.

Ydinenergia-asetuksen 62 a § kohdan 2) mukaiseen ympäristön säteilyvalvonnan kokonaisuuteen kohdistettiin tarkastus tammikuussa 2024 (STUK 1/U41301/2024). Lisäksi ympäristön säteilyvalvontaohjelmaa on käsitelty asioilla STUK 2/U41301/2024 ja STUK 3/U41301/2024. STUK hyväksyi Terrafamen ympäristön säteilyvalvontaohjelman päätöksellä STUK 4/U41301/2024 (6.6.2024).

Ydinenergia-asetuksen 62 a § kohdan 3) edellyttämä suunnitelma turvajärjestelyiksi on hyväksytty päätöksellä STUK 1/U42217/2023 (26.4.2024, käyttö rajoitettu TL IV) vaatimuksin. Vaatimusten täyttyminen todettiin talteenottolaitoksen turvajärjestelyihin kohdennetulla tarkastuksella 30.5.2024 (STUK 2/U42217/2024, 6.6.2024).

Ydinjätteiden ja ydinmateriaalien valvonta
Luukkonen Ari (STUK)

17.6.2024

STUK 1/U42213/2024

Ydinenergia-asetuksen 62 a § kohdan 4) vaatiman suunnitelman ydinaseiden leviämisen estämiseksi tarpeellisen valvonnan järjestämisestä on STUK hyväksynyt päätöksellään 6/Y47102/2018, 9.10.2018. Turvallisuusselostepäivityksen yhteydessä toimitettu ydinmateriaalikäsikirja on tämän suunnitelman päivitys. STUK hyväksyi ydinmateriaalikäsikirjan version 31.1.2024 päätöksellään STUK 1/U47102/2024 (11.3.2024). Päätöksessään STUK edellyttää käsikirjan tarkentamista komission ydinmateriaalivalvonta-asetuksen 302/2005 mukaisen raportoinnin ohjeistamiseksi. STUK ja komissio tekee ydinmateriaalivalvonnan menettelyihin kohdistuvan yhteisen tarkastuksen uraanin talteenoton alettua syyskuussa 2024. Uraanin talteenoton käynnistymisestä on ilmoitettava komissiolle päivittämällä laitoksen status ”rakenteilla olevasta” ”käytössä olevaksi”. Ydinmateriaalivalvonnan kannalta ei ole estettä uraanin talteenotto toiminnan aloittamiselle.

STUK ei ole edellyttänyt Terrafamelta ydinenergia-asetuksen 62 a § kohdassa 5) tarkoitettua muuta selvitystä.

STUK on todennut, että vahingonkorvausvastuuta ydinvahingon varalta ei sovelleta toimintaa, koska kyseessä ei ole ydinvastuulaissa tarkoitettu ydinlaitos, eikä kyse ole ydinvastuulaissa tarkoitettusta ydinaineesta, joka edellyttäisi varautumista ydinvahingon varalle.

STUK tarkasti laitospaikalla uraanin talteenottolaitoksen käyttöönottovalmiuden (STUK 1/U45551/2024, 28.5.–29.5.2024 ja 13.6.2024) ja totesi, että Terrafamella valmiudet uraanin talteenottolaitoksen käynnistämiseksi.

STUK on esittänyt edellä mainituissa päätöksissään ja tarkastuspöytäkirjoissaan asiakirjojen ja toimintamenettelyjen täydennysvaatimuksia, jotka tulee täydentää niissä esitettyihin määräaikoihin mennessä. Nämä täydennysvaatimukset eivät kuitenkaan ole esteenä uraanin talteenottolaitoksen turvallisen käyttötoiminnan aloittamiselle.

Oikeudelliset perusteet

Ydinenergialaki 990/1987 21 § 2. mom.
Ydinenergia-asetus 161/1988 62 a §
Ydinvastuulaki 484/1972

Päätösesitys

STUK on hyväksynyt ydinenergia-asetuksen (161/1988) 62 a § mukaiset asiakirjat ja todennut käyttöönottotarkastuksessaan uraanin talteenottolaitoksen käyttöönottovalmiuden.

STUK toteaa ydinenergialain 21 § 2. momentin perusteella, että uraanin talteenottolaitos on valmis käyttöönotettavaksi.

Kuuleminen

Kuulemista ei tarvita, koska kyseessä on hyväksyvä päätös

